

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ WROCŁAWIA**

z dnia 2026 r.

w sprawie „Gminnego programu wspierania rodziny we Wrocławiu na lata 2027-2029”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2026 r. poz. 662 i 912) w związku z art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2026 r. poz. 980) Rada Miejska Wrocławia uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny program wspierania rodziny we Wrocławiu na lata 2027-2029”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Wrocławia.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2027 r.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej Wrocławia

Załącznik
do uchwały nr .../.../26
Rady Miejskiej Wrocławia
z dnia2026 r.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
WE WROCŁAWIU
na lata 2027-2029**

Koordynator Programu:
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą we Wrocławiu

Wrocław 2026

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
2. Diagnoza środowiska lokalnego – sytuacja wrocławskich rodzin	5
2.1. Sytuacja demograficzna	5
2.2. Przemiany struktury rodziny w świetle Narodowego Spisu Powszechnego (NSP) 2021	5
2.3. Organizacja systemu wsparcia – wybrane zasoby gminy Wrocław	5
2.4. Dotychczasowe doświadczenia – asystentura rodzinna i praca z rodziną	7
3. Podstawa prawna i adresaci Programu	9
Adresaci Programu	10
4. Cele i zadania Programu na lata 2027–2029	10
Cel szczegółowy 1. Promowanie wartości rodzinnych i aktywności podejmowanych w gronie rodziny z uwzględnieniem miejskich wydarzeń i wydarzeń w środowiskach lokalnych	10
Cel szczegółowy 2. Rozwijanie systemu wsparcia rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przeżywających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych i rodzin w sytuacji kryzysowej	11
Cel szczegółowy 3. Wzmacnianie ekonomicznej funkcji rodziny	12
Cel szczegółowy 4. Wzmacnianie kompetencji zawodowych i jakości usług	13
5. Realizatorzy	14
6. Źródła finansowania	14
7. Monitoring i ewaluacja	14
Bibliografia	14

1. Wprowadzenie

Wrocław od wielu lat konsekwentnie rozwija model polityki społecznej oparty na współpracy instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych. W modelu tym odchodzi się od tradycyjnego postrzegania pomocy społecznej jako systemu świadczeń finansowych na rzecz kompleksowego wspierania osób i rodzin oraz budowanie lokalnych sieci wsparcia. Jest to kierunek zgodny z nowoczesnym podejściem do polityki społecznej, zakładającym przesuwanie akcentów z działań interwencyjnych i naprawczych na działania profilaktyczne i środowiskowe. W poprzednich gminnych programach wspierania rodziny, główną ideą było stworzenie systemu umożliwiającego wspieranie wrocławskich rodzin, w tym przede wszystkim rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Rodzina pozostaje podstawowym środowiskiem rozwoju dziecka oraz jednym z najważniejszych zasobów społecznych współczesnego miasta. Mimo obserwowanych przemian w zakresie jej struktury i przejścia od tradycyjnego modelu życia rodzinnego na rzecz bardziej zróżnicowanych form (m.in. związków nieformalnych, rodzin rekonstruowanych, monoparentalnych, w tym wzrost samotnego ojcostwa), rodzina, także w jej nowych formach jest powszechnie uznawana za wartość. Relacje rodzinne pozostają również jednym z głównych źródeł satysfakcji życiowej Polaków – zadowolenie z dzieci deklaruje ok. 71%, a ze swojego związku ok. 70% badanych¹. Oznacza to, że system wsparcia powinien obejmować wszystkie typy rodzin, bez stygmatyzacji któregośkolwiek z modeli. Jednocześnie rodzina od wielu lat funkcjonuje w okresie głębokich przemian demograficznych i społecznych, których trendy są wyraźnie widoczne w danych statystycznych. Pierwszym z nich jest pogłębiająca się depopulacja i rekordowo niska dzietność. Kurczenie się populacji dzieci i młodzieży czyni wsparcie rodzicielstwa oraz tworzenie warunków sprzyjających rodzinie jednym z kluczowych zadań polityki społecznej miasta. Kolejnym wyzwaniem są nowe ryzyka społeczne. Powszechna cyfryzacja, obok korzyści, generuje presję na zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży (narażając na uzależnienia behawioralne, cyberprzemoc, dezinformację). Zdrowie psychiczne staje się obszarem wymagającym szczególnego zainteresowania. Wrocław od lat rozwija programy promocji zdrowia psychicznego, a w 2026 r. był współorganizatorem Kongresu i Festiwalu Psychologicznego Re_Mind, obejmującego liczne wydarzenia poświęcone dobrostanowi psychicznemu². Wyzwania te nie zastępują, lecz uzupełniają rozpoznane wcześniej problemy: ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia, przemoc domową i bezradność opiekuńczo-wychowawczą.

Gminny program wspierania rodziny we Wrocławiu na lata 2027–2029 jest kolejnym dokumentem ściśle nawiązującym do założeń poprzednich programów. Zauważamy potrzebę dalszego promowania działań o charakterze powszechnym i otwartym dla wszystkich rodzin (obejmującym m.in. wydarzenia integracyjne, międzypokoleniowe, pikniki rodzinne, festyny i inne działania promujące aktywności w mieście i lokalnych społecznościach). Wyrażając przekonanie, że inwestowanie w rodzinę i jej zasoby powinno mieć miejsce na możliwie najwcześniejszym etapie pojawiających się trudności, zauważamy potrzebę rozwijania programów z zakresu profilaktyki i oferty poradnictwa specjalistycznego. Takie podejście koresponduje z uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, który ustanowił rok 2026 Rokiem Profilaktyki Zdrowotnej³. Główny akcent programu położony będzie na wspieranie rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi i rodzinami w kryzysie. Obejmuje ono przede wszystkim pracę asystentów rodziny, pracę socjalną, funkcjonowanie placówek interwencji kryzysowej.

Należy zaznaczyć, że omawiany program nie podejmuje kwestii organizacji systemu pieczy zastępczej. Ten obszar opisany jest w Powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu na lata 2024–2026⁴.

Przyjmuje się, że prawidłowa realizacja obu programów może przyczynić się do właściwej i skutecznej pomocy rodzinom, naturalnym i zastępczym oraz zapewnienia ich dzieciom i wychowankom odpowiednich warunków do życia i przestrzeni do prawidłowego rozwoju.

¹ Centrum Badania Opinii Społecznej, „Zadowolenie z życia”, komunikat z badań nr 6/2024, Warszawa 2024, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2024/K_006_24.PDF (dostęp: czerwiec 2026).

² Kongres i Festiwal Psychologiczny Re_Mind, Wrocław, 22–24 czerwca 2026 r. (Hala Stulecia), <https://www.re-mind.pl> (dostęp: czerwiec 2026).

³ Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 września 2025 r. w sprawie ustanowienia roku 2026 Rokiem Profilaktyki Zdrowotnej, (dostęp: 08.07.2026)

⁴ Uchwała nr LXXVI/1977/23 z dnia 21 grudnia 2023 r. Rady Miejskiej Wrocławia - Baza Aktów Własnych, dostęp: 08.07.2026

2. Diagnoza środowiska lokalnego – sytuacja wrocławskich rodzin

2.1. Sytuacja demograficzna

Wrocław jest jednym z największych ośrodków miejskich w Polsce. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba mieszkańców Wrocławia na koniec 2024 r. wynosiła ok. 672,9 tys.⁵. Należy jednak podkreślić, że dane rejestrowe (GUS, NSP, PESEL) mogą nie obejmować wszystkich osób faktycznie zamieszkujących miasto (np. osób bez zameldowania - studentów, migrantów zarobkowych i uchodźców). Oszacowanie wykonane na zlecenie Gminy Wrocław przez Uniwersytet Wrocławski wskazało, że rzeczywista liczba mieszkańców wg stanu na 31 grudnia 2022 r. mogła wynosić ponad 893 tys.⁶ Rozbieżności te mogą wpływać na planowanie usług społecznych - zapotrzebowanie na wsparcie rodzin może być wyższe, niż wynika to ze statystyki rejestrowej.

Procesy demograficzne we Wrocławiu wpisują się w ogólnopolski trend starzenia się społeczeństwa. W 2024 r. w mieście urodziło się 5 372 dzieci, a przyrost naturalny był ujemny i wyniósł ok. -1 300 (tj. -1,93 na 1000 mieszkańców)⁷. Współczynnik dzietności ogólnej dla Wrocławia wyniósł 0,97, a współczynnik reprodukcji brutto 0,48 - wartości znacząco poniżej progu zastępowalności pokoleń; dla całej Polski współczynnik dzietności w ostatnich latach kształtuje się poniżej 1,2⁸. W strukturze ekonomicznej ludności miasta 60,8% stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, 16,0% - w wieku przedprodukcyjnym, a 23,2% - w wieku poprodukcyjnym⁹. Postępujące zmniejszanie się udziału najmłodszych roczników przy rosnącym udziale osób starszych zwiększa znaczenie działań prorodzinnych i wspierających rodzicielstwo.

2.2. Przemiany struktury rodziny w świetle Narodowego Spisu Powszechnego (NSP) 2021¹⁰

Narodowy Spis Powszechny 2021 ujawnił głębokie zmiany w strukturze rodzin. Liczba rodzin w Polsce wyniosła ok. 10,6 mln i w ciągu dekady zmniejszyła się o ok. 354 tys. (o 3,2%), przy czym spadek dotyczył przede wszystkim miast. Najczęstszym typem rodziny pozostają małżeństwa z dziećmi (ok. 4,6 mln, czyli prawie 44% ogółu rodzin), jednak ich liczba spadła w dekadzie o ponad 14,5%. Dynamicznie, około 3-krotnie wzrosła natomiast liczba związków niesformalizowanych (do ok. 895 tys., w tym 63% stanowią pary z dziećmi). Szczególne znaczenie dla programu mają dane o rodzinach niepełnych. W 2021 r. już niemal co czwarta rodzina była tworzona przez samotnego rodzica z dziećmi - łącznie ok. 2,56 mln rodzin, z których ponad 65% mieszka w miastach. Województwo dolnośląskie, do którego należy Wrocław, charakteryzuje się jednym z najwyższych w kraju udziałów rodzin bez dzieci (28,1%, wskaźnik dla kraju 26,6%) i jednym z najniższych udziałów rodzin z dziećmi (45,5%, wskaźnik dla kraju 49,2%) - co dodatkowo uzasadnia potrzebę aktywnej polityki prorodzinnej na poziomie gminy.

2.3. Organizacja systemu wsparcia – wybrane zasoby gminy Wrocław

Realizacja zadań w zakresie wspierania rodziny możliwa jest dzięki rozbudowanym zasobom miasta. Wrocław dysponuje szeroką, w znacznej części bezpłatną, ofertą kulturalną, sportową, rekreacyjną i edukacyjną, pozwalającą na atrakcyjne spędzanie czasu wolnego przez rodziny o zróżnicowanych możliwościach finansowych. Działania powszechne, adresowane do ogółu wrocławskich rodzin to m.in. wydarzenia integracyjne, promujące zdrowy styl życia, wydarzenia edukacyjno-sportowe, tematyczne obchody Dnia Matki, Ojca, Dziecka, Babci i Dziadka, akcentujące wartość rodziny i więzi

⁵Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, stan i struktura ludności Wrocławia (stan w dniu 31 XII 2024 r.), <https://bdl.stat.gov.pl> (dostęp: czerwiec 2026).

⁶R. Szymtykie, A. Lisowska-Kierepka, P. Kryczka, K. Kuzara, Pracownia Demografii i Statystyki, Zakład Geografii Społeczno-Ekonomicznej Uniwersytetu Wrocławskiego, oszacowanie rzeczywistej liczby mieszkańców Wrocławia na zlecenie Gminy Wrocław, 2023 (stan na 31 XII 2022 r.), pobrano ze strony <https://uwr.edu.pl/nasi-naukowcy-policzyli-mieszkancow-wroclawia/> (dostęp: lipiec 2026).

⁷Główny Urząd Statystyczny, dane o ruchu naturalnym ludności Wrocławia za 2024 r. (urodzenia, zgony, przyrost naturalny, małżeństwa, rozwody), Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl> (dostęp: czerwiec 2026).

⁸Tamże

⁹GUS, Bank Danych Lokalnych, ludność według ekonomicznych grup wieku, Wrocław 2024. Wiek przedprodukcyjny: 0–17 lat; produkcyjny: 18–59 (K) / 18–64 (M); poprodukcyjny: 60+ (K) / 65+ (M).

¹⁰ Główny Urząd Statystyczny, „Rodziny w Polsce w świetle wyników NSP 2021”, Warszawa 2023, <https://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2021/> (dostęp: czerwiec 2026).

międzypokoleniowych. Ich realizatorami byli przede wszystkim Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego (WCRS), Departament Edukacji (Młodzieżowe Domy Kultury, Centrum Kreatywności Talent), Departament Spraw Społecznych oraz MOPS (realizujący model organizowania społeczności lokalnych OSL). Należy podkreślić wagę działań środowiskowych realizowanych na poziomie osiedli. Działania te angażują całe społeczności lokalne i sprzyjają integracji międzypokoleniowej. Można przyjąć, że obok funkcji integracyjnej, pełnią rolę profilaktyczną - budują kapitał społeczny i sieć nieformalnego wsparcia, które w sytuacjach kryzysowych stanowią pierwszy „bufor” dla rodziny.

Od 2015 r. kiedy uruchomiono ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny, można odnieść wrażenie, że wsparcie dla rodzin z co najmniej trójką dzieci jest czymś „naturalnym” i oczywistym. Należy podkreślić jednak, że Wrocław był pierwszym miastem w Polsce, który stworzył Program Pomocy dla Rodzin Wielodzietnych „dwa plus trzy i jeszcze więcej”, traktując wielodzietność jako przedmiot całościowej, pozytywnie sformułowanej polityki miejskiej, a nie wyłącznie jako problem pomocy społecznej¹¹. Koordynatorem był i jest nadal MOPS. Oderwanie do kryterium dochodowego pokazało, że wielodzietność jest traktowana jako wartość sama w sobie i doceniony przez decydentów wkład rodziny w kapitał demograficzny miasta. Wprowadzenie nazewnictwa „Rodzina Plus” dodatkowo sprzyjała pozytywnej zmianie stereotypowego postrzegania rodzin wielodzietnych. Poprzez system zniżek i bonifikat, program sprzyjał z jednej strony angażowaniu się, z drugiej zaś promocji miejskich instytucji kultury, sportu, rekreacji, organizacji pozarządowych oraz prywatnych podmiotów, tworząc wyjątkowy system wspierający rodziny z co najmniej trójką dzieci.

Odpowiedzią na potrzeby mieszkańców jest program „Nasz Wrocław” (system zniżek w instytucjach kultury, sportu i edukacji), a także programy edukacji zdrowotnej (profilaktyka próchnicy, nadwagi i otyłości, zaburzeń rozwojowych), program „Wsparcie rodzin z wieloraczkami w środowisku zamieszkania”, Ośrodki Edukacji i Informacji w zakresie opieki nad kobietą, matką i dzieckiem, a także programy wsparcia dla małżeństw, par i rodzin z małymi dziećmi. Rodzicom dzieci do dziewiątego miesiąca życia oferowana jest „wrocławska wyprawka”. Profilaktyce społecznej służy poradnictwo specjalistyczne, rodzinne finansowane ze środków miejskich (poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, prawne, grupy wsparcia, warsztaty), a także działalność poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz Specjalistycznej Poradni Terapeutycznej.

Coraz większego znaczenia nabiera profilaktyka zdrowia psychicznego. Wrocław realizuje m.in. Program wsparcia psychologiczno-psychiatrycznego dzieci i młodzieży zagrożonych kryzysem zdrowia psychicznego oraz negatywnymi skutkami spożywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, obejmujący m.in. psychoedukację, konsultacje indywidualne oferowane dzieciom i młodzieży w kryzysie zdrowia psychicznego oraz ich bliskich. Inny program to np. „Promocja zdrowia psychicznego oraz profilaktyka zaburzeń i chorób psychicznych wśród mieszkańców Wrocławia”, w ramach którego prowadzono Punkt Interwencji Kryzysowej oraz Punkt Informacyjno-Konsultacyjny dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W maju br. ruszyła kampania społeczna organizowana przez Urząd Miasta we współpracy z MOPS, Wrocławskim Centrum Rozwoju Społecznego oraz Miejskim Przedsiębiorstwem Komunikacyjnym we Wrocławiu pt. „#HejtOVER”. Jej celem jest przeciwdziałanie hejtowi, przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy oraz budowanie kultury reagowania, empatii i bezpiecznej komunikacji wśród dzieci i młodzieży. Autobus #HejtOVER, będący mobilnym punktem wsparcia udzielanego przez psychologa i animatora oraz zaktualizowany Informator Wsparcia to kluczowe elementy kampanii¹². Wspomniany już wcześniej Wrocławski Kongres i Festiwal Psychologiczny Re_Mind obejmujący m.in. otwarte spotkania poświęcone zdrowiu psychicznemu dzieci i młodzieży (np. „Emocjonalne wyzwania”) oraz działania edukacyjne dla młodzieży (Miasteczko Młodych), jak również festiwalowy klimat przedsięwzięcia stanowią ważne uzupełnienie profilaktyki adresowanej do rodzin.

Pomoc rodzinom w obszarze opieki i wychowania zapewniają placówki wsparcia dziennego - funkcję tę pełnią we Wrocławiu Centra Rozwoju i Aktywności Dzieci i Młodzieży, prowadzone przez organizacje pozarządowe, parafie i rady osiedli, finansowane ze środków Gminy Wrocław. Rocznie obejmują pomocą ok. 1300–1400 dzieci i młodzieży w wieku od 6 do 18 lat, zapewniając możliwość rozwoju w czasie wolnym od nauki szkolnej, poprzez realizowanie różnych zajęć edukacyjno-aktywizujących wraz z realizacją programu profilaktyki uzależnień (m.in. zajęć plastycznych, muzycznych, teatralnych, w zakresie rozwoju osobistego, przeciwdziałania przemocy, rekreacyjno-sportowych, zapewniając

¹¹ Wielodzietność jest przesłanką do ubiegania się o pomoc społeczną.

¹² [HejtOVER. Nowa miejska kampania przeciwko hejtowi wśród dzieci i młodzieży](#), (dostęp: 09.07.2026)

przestrzeń do rozmowy z pedagogiem, psychologiem, wypoczynku letniego i zimowego). Działalność tych placówek doskonale wpisuje się w ideę wczesnego reagowania na problemy i cel profilaktyczny programu wspierania rodziny. W centrach dzieci rozwijają kompetencje, które są potrzebne na każdym etapie życia m.in. rozwiązywania konfliktów bez agresji, proszenia o pomoc, dotrzymywania umów. Z drugiej strony wychowawcy mają szansę wcześniej dostrzec niepokojące sygnały- przemoc w domu, zaniedbanie, kryzys psychiczny i zareagować, zanim problem urośnie do rozmiarów wymagających interwencji sądu czy pieczy zastępczej.

Od 2025 r. na terenie Wrocławia realizowany jest innowacyjny projekt „Wrocławska Wygrana Rodzina”, który oparty jest na modelu „Wygrana Rodzina” wypracowanym w środowisku warszawskim. Program zakłada komplementarne wsparcie rodzin z dużymi trudnościami w zakresie sprawowania opieki i wychowania dzieci na przestrzeni pokoleń. Zakłada przerwanie zależności od wsparcia instytucji poprzez koncentrację na dzieciach, wzmacniania ich zasobów i kształtowania niezależnej postawy społecznej wynikającej z nabywania kompetencji i ich rozwijania od najmłodszych lat. Realizacja programu opartego na modelu „Wygrana Rodzina” koncentruje się na budowaniu odporności, aktywowaniu zasobów i rozwijaniu kompetencji całej rodziny z jej lokalną społecznością. Mamy zatem wzmoczone działania asystentów rodziny przy szerokiej współpracy ze specjalistą ds. pracy środowiskowej oraz gronem specjalistów ze środowisk zarówno instytucjonalnych jak i organizacji pozarządowych. Holistyczne objęcie wsparciem rodziny ma na celu dostęp do informacji i płynną ich wymianę oraz podejmowanie działań, które przyczynią się do poprawy funkcjonowania rodzin.

2.4. Dotychczasowe doświadczenia – asystentura rodzinna i praca z rodziną

Dane o osobach i rodzinach wymagających wsparcia instytucjonalnego gromadzi Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Z doświadczeń MOPS wynika, że dominującymi powodami trudnej sytuacji życiowej pozostają: długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz bezrobocie (w strukturze problemów zmienia się czasami gradacja konkretnej przesłanki). To pracownicy MOPS znajdują się na pierwszej linii i nierzadko jako pierwsi podejmują działania w odpowiedzi na zgłoszenia napływające z placówek edukacyjnych, policji, sądów oraz szeroko rozumianego środowiska społecznego (np. od zaniepokojonych mieszkańców). W 2025 r. do MOPS wpłynęło 177 zgłoszeń dotyczących ryzyka wystąpienia problemów opiekuńczo-wychowawczych, z czego 95 (54%) potwierdziło się, zarówno co do występowania nieprawidłowości, jak i zasadności samego zgłoszenia. W 2024 r. odsetek potwierdzonych zgłoszeń tego rodzaju wyniósł 57%¹³. Po rozeznaniu sytuacji przez pracownika socjalnego wdrażano działania naprawcze, obejmujące m.in. złożenie wniosku o przyznanie rodzinie asystenta rodziny, objęcie jej pracą socjalną, skierowanie na specjalistyczne poradnictwo, a w skrajnych przypadkach interwencyjne zabezpieczenie dziecka.

W 2025 r. zakończono prace nad „Standardami działań pracownika socjalnego i asystenta rodziny na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi”, dokumentu określającego schemat postępowania w przypadku rozpoznania zagrożenia dysfunkcyjnością rodziny, z uwzględnieniem jasnych wytycznych i podziału kompetencji pracowników socjalnych i asystentów rodziny. Działania te wpisują się w przekonanie o konieczności wczesnego wykrywania nieprawidłowości w rodzinach poprzez wzmocnienie współpracy wewnątrzinstytucjonalnej (pomiędzy pracownikami socjalnymi a asystentami rodziny) oraz współpracy międzyinstytucjonalnej i środowiskowej, tj. z jednostkami oświatowymi, sądami, policją, środowiskiem lokalnym.

Kluczowym elementem systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze pozostaje asystentura rodzinna, funkcjonująca w systemie pomocy społecznej od 2012 r. (w MOPS była realizowana od 2010 r., stanowiła wówczas instrument wsparcia w ramach projektu „Wrocław Miastem Aktywnych” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego). Skala usługi utrzymuje się na zbliżonym poziomie: w 2024 r. wsparciem objęto 348 rodzin, a w 2025 r. - 345 rodzin, przy niemal identycznej liczbie nowo skierowanych środowisk (140 i 141). Widoczna jest natomiast istotna jakościowa zmiana w trybie kierowania: w 2024 r. dominowało skierowanie sądowe (188 rodzin, w tym 179 zobowiązanych do współpracy), podczas gdy w 2025 r. najliczniejszą grupę stanowiły rodziny skierowane przez pracowników socjalnych (178). Może

¹³ Dane nie uwzględniają zgłoszeń, jakie spływają do Zespołu Interdyscyplinarnego

to wskazywać na wzmocnienie wczesnej, „miękkiej” ścieżki identyfikacji rodzin, poprzedzającej zaangażowanie sądu.

Badanie ankietowe dotyczące ewaluacji obszaru asystentury rodzinnej stanowi stały element systemu monitorowania i oceny jego funkcjonowania przyjęty w GPWR. Takie podejście jest zgodne z rekomendacjami Najwyższej Izby Kontroli, która wskazała, że skuteczność asystentury należy mierzyć nie tylko odsetkiem rodzin, w których w pełni osiągnięto cele, lecz również etapami pośrednimi prowadzącymi do trwałej zmiany¹⁴. Wpisuje się to w zasadę pracy metodą towarzyszenia — „dzielenia wielkiego wyzwania (...) na wiele drobnych etapów oraz nauczania członków rodziny tej umiejętności”¹⁵. MOPS od kilku lat monitoruje częściowe rezultaty współpracy, m.in. poprzez ankiety ewaluacyjne, w których beneficjenci wskazują na poprawę relacji z dziećmi, umiejętności stawiania granic, konsekwencji wychowawczej oraz większą dbałość o zdrowie i edukację dzieci. Sprawozdania za lata 2024-2025 potwierdzają wysoki poziom satysfakcji rodzin ze współpracy z asystentem (ponad 90% badanych wysoce usatysfakcjonowanych) przy utrzymujących się wyzwaniach: wciąż wysokiej liczbie środowisk wymagających wsparcia, czasowych niedoborach kadry asystentów rodziny oraz wysokim udziale rodzin objętych nadzorem kuratorskim.

Praca socjalna jest narzędziem pomocowym dedykowanym pracownikowi socjalnemu, którego rola w procesie przezwyciężania sytuacji problemowych we współpracy z klientami jest bardzo ważna. Jej celem jest odbudowa samodzielności rodziny, tak aby wsparcie nie utrzymywało zależności od pomocy społecznej lecz stanowiło etap przejściowy prowadzący do usamodzielnienia. Pożądane byłoby realizowanie pracy socjalnej we wszystkich środowiskach, w których rozpoznano problemy opiekuńczo-wychowawcze. Konieczne jest jednak liczniejsze realizowanie pracy socjalnej w środowiskach, w których instrument asystenta rodziny nie jest wdrożony. Zwraca uwagę istotny wzrost liczby zidentyfikowanych rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi pozostających poza asystenturą: z 246 w 2024 r. do 308 w 2025 r., przy jednoczesnym spadku odsetka środowisk objętych pracą socjalną (z 69% do 50%). Taki stan sygnalizuje rosnącą lukę pomiędzy skalą rozpoznanych środowisk problemowych a realizacją pracy socjalnej.

Elementem systemu pozostają, wciąż niewdrożone w praktyce, rodziny wspierające. Mimo opracowanej procedury, wzorów dokumentów, zakresu warsztatów dla kandydatów oraz promocji (strona MOPS, w 2025 r. dodatkowo ulotka kierowana m.in. do szkół), dotychczas nie zawarto ani jednej umowy o świadczenie usług rodziny wspierającej. Instrument pozostaje zatem niezrealizowany w praktyce, co stanowi jedno z nierozwiązanych wyzwań programu.

Współczesna refleksja nad rodziną coraz mocniej akcentuje znaczenie ojca jako autonomicznego, a nie jedynie uzupełniającego, podmiotu wychowania. Dane statystyczne potwierdzają rosnące znaczenie ojców również jako samodzielnych opiekunów. Według NSP 2021 liczba ojców samotnie wychowujących dzieci wzrosła w dekadzie o 13% i osiągnęła ponad 371 tys. (ok. 3,5% ogółu rodzin) - to najmniej liczny, ale rosnący typ rodziny niepełnej¹⁶. Pewne oznaki tego trendu można dostrzec także w zbiorowości rodzin objętych asystenturą rodzinną: w 2022 r. liczba samotnych ojców wynosiła 22, w 2023 r. - 23, a w 2025 r. - już 29. Ojcowie samotnie wychowujący dzieci stanowią grupę szczególnie narażoną na niedopasowanie oferty wsparcia, projektowanej zwykle z myślą o matkach. Wzmacnianie roli ojca, również w rodzinach pełnych, jest zatem nie tylko postulatem wychowawczym, lecz także odpowiedzią na realną lukę w systemie wsparcia. W związku z powyższym, w programie przewiduje się ofertę wzmacniającą ojcostwo, która będzie obejmować:

- włączanie ojców w indywidualne i grupowe treningi kompetencji wychowawczych prowadzone przez MOPS oraz asystentów rodziny,
- poradnictwo specjalistyczne dedykowane dla ojców samotnie wychowujących dzieci,
- działania informacyjno-edukacyjne akcentujące rolę ojca w budowaniu więzi i bezpieczeństwa emocjonalnego dziecka;
- angażowanie obojga rodziców w plan pracy z rodziną, tak aby ojciec nie był pomijany jako adresat oddziaływań.

¹⁴Najwyższa Izba Kontroli, „Funkcjonowanie asystentów rodziny w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej”, <https://www.nik.gov.pl/kontrola/P/14/048/KPS/pobrano> 20.06.2023

¹⁵I. Krasiejko, „Asystentura rodziny. Rekomendacje metodyczne i organizacyjne”, Warszawa 2016, s. 16.

¹⁶Główny Urząd Statystyczny, „Rodziny w Polsce w świetle wyników NSP 2021”, Warszawa 2023, <https://stat.gov.pl/spisy-powszechne/nsp-2021/> (dostęp: czerwiec 2026).

Dodatkowym, planowanym działaniem przez MOPS będzie realizacja programu psychoedukacyjnego dla rodziców i dzieci w procesie rozstania. Jest to odpowiedź na problem alienacji rodzicielskiej, którego przejawy są szczególnie widoczne w rodzinach objętych pomocą Działu Przeciwdziałania Przemocy Domowej (DPPD). Jak podają Joanna Helios i Wioletta Jedlecka, „w psychologii alienacja rodzicielska definiowana jest jako zespół świadomych i nieświadomych zachowań jednego z rodziców, którego skutkiem jest zaburzenie relacji dziecka z drugim rodzicem. Najczęściej dochodzi do niej w trakcie rozvodu rodziców, separacji czy rozpadu związku nieformalnego. Choć powszechnie przyjmuje się, że alienacja rodzicielska sprowadza się do utrudniania lub ograniczania kontaktów z drugim rodzicem, w rzeczywistości może ona przybierać także inne formy. Poza utrudnianiem lub ograniczaniem kontaktów są to między innymi: negatywne nastawianie dziecka względem drugiego rodzica, oferowanie dziecku korzyści, np. materialnych, w zamian za niechęć i negatywny stosunek do drugiego rodzica, wymuszanie deklaracji uczuć od dziecka, przedstawianie drugiego rodzica w złym świetle lub mówienie o nim w pogardliwy sposób”¹⁷.

Wg danych GUS, w 2024 r., liczba rozwodów wyniosła ok. 57,4 tys., w tym ok. 57% z nich dotyczyło rodzin z małoletnimi dziećmi¹⁸. Z danych wynika również, że w rodzinach tych, wykonywanie władzy rodzicielskiej w blisko 77% przypadków sąd pozostawił obojgu rodzicom, nieco ponad 19% spraw matce, a wyłącznie ojcu w ok. 2%¹⁹. Rosnący udział wspólnego wychowywania może oznaczać, że po rozstaniu opiekunów dziecko pozostaje w stałej relacji z obojgiem rodziców, co uzasadnia potrzebę edukacji opiekunów w celu ochrony dziecka przed wciąganiem w konflikt. W ramach programu przewidziane są spotkania wyposażające w wiedzę na temat procesów emocjonalnych zachodzących u dorosłych i dzieci w kryzysie rozstania, porozumiewania bez przemocy, edukacji na temat zjawiska alienacji rodzicielskiej i jego wpływu na psychospołeczne i emocjonalne funkcjonowanie dziecka oraz udzielenie wsparcia emocjonalnego. Odbiorcami działań będą dzieci i rodzice.

3. Podstawa prawna i adresaci Programu

Podstawą opracowania Gminnego programu wspierania rodziny we Wrocławiu na lata 2027-2029 jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w zakresie dotyczącym wspierania rodziny²⁰. Z uwagi na wsparcie koordynowane realizowane przez asystenta rodziny, Program uwzględnia także przepisy ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”²¹.

Program kontynuuje cele i założenia poprzednich edycji GPWR, których aktualność i konieczność systemowej, ciągłej realizacji potwierdziły sprawozdania z lat ubiegłych. Szczególną troską otoczone są rodziny z dziećmi przeżywające trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej, podlegające działaniom, których ramy określa ustawa o wspieraniu rodziny.

Działania naprawcze są jednak tylko jedną z form systemu wsparcia. *Zasada „lepiej zapobiegać niż leczyć” odnosi się także do rodziny. Zatem w odniesieniu do małżeństwa i rodziny powinna mieć miejsce działalność profilaktyczna i wspierająca*²². Profilaktyka społeczna, realizowana przez wzmocnienie potencjału rodzin, wczesne reagowanie, dostęp do poradnictwa, edukację rodzicielską oraz promocję pozytywnych wzorców i więzi międzypokoleniowych, stanowi w Programie filar uzupełniający działania naprawcze i interwencyjne. Programy profilaktyczne zapobiegają sytuacjom wymagającym później kosztowniejszych i bardziej złożonych interwencji.

Program koresponduje z założeniami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Wrocławia na lata 2018–2030, rekomendującej m.in. tworzenie dobrych warunków dla rodzin, umożliwiających godzenie ról zawodowych i rodzicielskich, pobudzanie aktywności kulturalnej i podnoszenie poziomu uczestnictwa w kulturze mieszkańców osiedli wrocławskich, zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych

¹⁷ Helios J., Jedlecka W., *Alienacja rodzicielska*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2023, s. 13-14.

¹⁸ Główny Urząd Statystyczny, Rocznik Demograficzny 2025, Warszawa 2025, <https://stat.gov.pl> (dostęp: 20.07.2026).

¹⁹ Tamże – dane o rozstrzygnięciach sądów w sprawie władzy rodzicielskiej po rozwodzie, <https://stat.gov.pl> (dostęp: 20.07.2026).

²⁰ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity ze zmianami).

²¹ Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (tekst jednolity ze zmianami).

²² A. Kwak, „Współczesna rodzina — czy tylko problem struktury zewnętrznej?”, [w:] I. Taranowicz, S. Grotowska (red.), „Rodzina wobec wyzwań współczesności. Wybrane problemy”, Wrocław 2015, s. 24.

dla dzieci i młodzieży szkolnej, pozwalającej na rozwijanie zainteresowań, podejmowanie akcji mających na celu wzmacnianie więzi sąsiedzkich²³.

Określa cele i zadania, które mają wspomóc rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu przy wykorzystaniu sieci oparcia społecznego i zasobów instytucjonalnych miasta. Przyjęte w poprzednich latach założenie, że rodzina nie jest przedmiotem oddziaływania instytucji, lecz ich partnerem, współdecydującym o doborze i realizacji form pomocy nie traci na aktualności.

Koordynatorem Programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrocławiu.

Adresaci Programu

Odbiorcami Programu są przede wszystkim wrocławskie rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, także na przestrzeni międzypokoleniowej. Adresatami wsparcia koordynowanego realizowanego przez asystenta rodziny są również rodziny i kobiety w ciąży spełniające kryteria ustawy „Za życiem”. Uzupełniający charakter mają działania powszechnie skierowane do wszystkich wrocławskich rodzin i ich członków. W zakresie pośrednim odbiorcą Programu jest także kadra zaangażowana w bezpośrednią pomoc rodzinom.

4. Cele i zadania Programu na lata 2027–2029

Cel główny: rozwijanie systemu wsparcia sprzyjającego prawidłowemu funkcjonowaniu wrocławskich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przejawiających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cel główny realizowany jest poprzez cztery cele szczegółowe. Dla każdego z nich określono uzasadnienie (diagnozę problemu), zadania, wskaźniki realizacji oraz zakładane rezultaty.

Cel szczegółowy 1. Promowanie wartości rodzinnych i aktywności podejmowanych w gronie rodziny z uwzględnieniem miejskich wydarzeń i wydarzeń w środowiskach lokalnych

Uzasadnienie

Rodzina niezmiennie zajmuje wysokie miejsce w hierarchii wartości deklarowanych przez Polaków, co potwierdzają kolejne edycje ogólnopolskich badań opinii. Jednocześnie współczesna rodzina podlega presji przemian i nowych zagrożeń, stąd konieczne jest podtrzymywanie pozytywnych wzorców i kompetencji rodzin zanim pojawią się kryzysy. Z badań nad mieszkańcami Wrocławia (Wrocławska Diagnoza Społeczna przeprowadzona w 2014 i 2017 r.) wynikało, że rodziny o niskim statusie ekonomicznym oszczędzają m.in. na odpłatnych formach spędzania czasu wolnego i uczestnictwie w kulturze. Bezpłatna, ogólnodostępna oferta miejska jest zatem nie tylko „rozrywką”, lecz realnym narzędziem wyrównywania szans dla dzieci z mniej zamożnych środowisk. Dodatkowo działania lokalne - wydarzenia w ramach osiedli, okolicy miejsca zamieszkania pozwalają budować i wzmacniać więzi tam, gdzie rodziny rzeczywiście żyją, tworząc sieć oparcia społecznego.

Zadania do realizacji:

Organizowanie różnorodnych form integracji rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń inicjowanych w środowiskach lokalnych;

Wskaźniki realizacji celu 1

- Liczba i rodzaj przedsięwzięć zorganizowanych w mieście, w tym przede wszystkim skierowanych do rodzin oraz (szacunkowa lub dokładna) liczba uczestników.

Zakładane rezultaty:

Dostęp do bezpłatnych, atrakcyjnych form wspólnego spędzania czasu i uczestnictwa w kulturze, wzrost świadomości mieszkańców na temat uprawnień i form pomocy adresowanych do rodzin; wzmocnienie

²³Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Wrocławia na lata 2018–2030, uchwała nr LIX/1378/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 5 lipca 2018 r.

więzi rodzinnych, międzypokoleniowych; sąsiedzkich, umocnienie tożsamości lokalnej i sieci oparcia społecznego, rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej.

Cel szczegółowy 2. Rozwijanie systemu wsparcia rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przeżywających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych i rodzin w sytuacji kryzysowej

Uzasadnienie

Rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze wymagają zindywidualizowanego, długofalowego i wielopodmiotowego wsparcia. Dane sprawozdawcze pokazują rosnącą liczbę środowisk wymagających pomocy przy ograniczonych zasobach kadrowych, a także utrzymujące się ryzyko umieszczenia dzieci poza rodziną wskutek nierozwiązanych problemów. Zaniechanie wsparcia na wczesnym etapie prowadzi do eskalacji problemów, których późniejsze niwelowanie jest trudniejsze i kosztowniejsze. Asystentura rodzinna stanowi „mocną stronę” i zarazem oś całego systemu wsparcia rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Asystent rodziny pracuje z rodziną w jej środowisku, towarzysząc jej w procesie usamodzielniania, budowania kompetencji rodzicielskich, organizacji gospodarstwa domowego i odzyskiwania poczucia sprawczości. To wokół asystentury, uzupełnianej pracą socjalną, poradnictwem i ofertą profilaktyczną, zorganizowana jest logika działań skierowanych do rodzin z problemami natury opiekuńczo-wychowawczej.

Zadania do realizacji:

1. Rozwijanie systemu asystentury rodzinnej, w tym usług koordynowanych realizowanych zgodnie z ustawą „Za życiem”;
2. Organizowanie w rodzinach z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi pomocy świadczonej przez rodziny wspierające;
3. Rozwijanie pracy socjalnej w środowiskach z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin niekorzystających z pomocy asystenta rodziny;
4. Prowadzenie warsztatów i innych form pracy grupowej zwiększających kompetencje wychowawcze rodziców i opiekunów, z aktywnym włączaniem ojców;
5. Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego (m.in. psychologicznego, pedagogicznego, prawnego);
6. Zapewnienie uprawnionym rodzinom dostępu do usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych;
7. Rozpowszechnianie oferty i współpraca z placówkami wsparcia dziennego;
8. Organizacja wsparcia wolontaryjnego na rzecz dzieci i młodzieży;
9. Pomoc w przezwyciężaniu marginalizacji społecznej rodzin poprzez włączanie ich w dostępne programy i projekty miejskie;
10. Zapewnienie pomocy w formie ośrodków wsparcia i ośrodków interwencji kryzysowej dla rodzin w szczególnie trudnej sytuacji;
11. Realizacja działań profilaktyki społecznej i zdrowotnej skierowanej do dzieci, młodzieży i rodzin;
12. Implementacja modelu „Wygrana rodzina” w wybranych środowiskach objętych usługą asystenta rodziny i szerokiej współpracy na polu instytucjonalnym oraz organizacji pozarządowych, mającej na celu wsparcie funkcjonowania rodziny;
13. Realizacja programu psychoedukacyjnego dot. zjawiska alienacji rodzicielskiej;
14. Podejmowanie i promowanie innych działań wspierających wrocławskie rodziny.

Wskaźniki realizacji Celu 2

- Liczba rodzin objętych usługą asystenta rodziny (w tym rodzin z ustawy „Za życiem”); liczba wydanych skierowań;
- Liczba rodzin, w których zakończono usługę z osiągnięciem celów planu pracy; odsetek rodzin usamodzielnionych w stosunku do ogółu i do kończących współpracę;
- Liczba podpisanych planów pracy asystenta rodziny z rodziną (z wyodrębnieniem planów pracy uwzględniających ojca, jako aktywnego podmiotu, z określoną rolą i odpowiedzialnością w rodzinie);

- Liczba rodzin, w których utrzymano środowisko rodzinne; liczba postanowień sądu o uchyleniu nadzoru kuratora w rodzinach objętych asystenturą;
- Liczba rodzin objętych asystenturą, w których prowadzono procedurę „Niebieskie Karty”;
- Liczba ustanowionych rodzin wspierających oraz liczba rodzin, którym udzielono tej formy wsparcia;
- Liczba rodzin z rozpoznanymi trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi objętych pracą socjalną (z podziałem: z asystentem / bez asystenta);
- Liczba warsztatów oraz liczba uczestników; odsetek uczestników deklarujących w ankiecie ewaluacyjnej wzrost kompetencji wychowawczych; liczba uczestniczących ojców;
- Liczba osób/rodzin korzystających z poradnictwa m.in. psychologicznego, pedagogicznego i prawnego oraz liczba udzielonych konsultacji;
- Liczba osób/rodzin objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi;
- Liczba placówek wsparcia dziennego oraz liczba dzieci i młodzieży uczęszczająca na zajęcia w ww. placówkach;
- Liczba dzieci objętych pomocą wolontaryjną oraz liczba zawartych porozumień z wolontariuszami przez MOPS;
- Liczba osób/rodzin uczestniczących w projektach i programach oferujących dodatkowe formy pomocy rodzinom.
- Liczba osób/rodzin korzystających ze schronienia i interwencji; liczba udzielonych konsultacji i interwencji;
- Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych oraz liczba uczestników (dzieci, młodzieży, rodziców);
- Liczba ojców samotnie wychowujących dzieci objętych poradnictwem indywidualnym i wsparciem grupowym w MOPS;
- Liczba rodzin korzystających z pomocy, w których realizowany jest model na wzór „Wygranej rodziny”;
- Liczba rodziców i dzieci objętych programem psychoedukacyjnym dot. alienacji rodzicielskiej realizowanym przez MOPS;
- Liczba rodzin objętych programami dla rodzin (np. Programem Pomocy dla Rodzin Wielodzietnych „dwa plus trzy i jeszcze więcej”, „Karta Dużej Rodziny”, „Wsparcie rodzin z wieloraczkami w środowisku zamieszkania”, „Wrocławska wyprawka”).

Zakładane rezultaty

Objęcie rodzin kompleksowym, zindywidualizowanym wsparciem opartym na planie pracy; wzmocnienie kompetencji rodzicielskich i poczucia sprawczości rodziny; utrzymanie i wzmocnienie środowiska rodzinnego oraz zapobieganie umieszczaniu dzieci poza rodziną; udzielenie wsparcia koordynowanego rodzinom z ustawy „Za życiem”, pełniejsze włączenie ojców, także samotnie wychowujących dzieci, w system wsparcia; kontynuacja programów wzmacniających prawidłowe funkcjonowanie wrocławskich rodzin.

Cel szczegółowy 3. Wzmacnianie ekonomicznej funkcji rodziny

Uzasadnienie

Niedostatek dochodów pozostaje podstawowym zagrożeniem dla realizacji ekonomicznej funkcji rodziny. Ubóstwo dochodowe oraz deprywacja materialna ograniczają zdolność gospodarstwa domowego do zaspokajania potrzeb bieżących oraz potrzeb rozwojowych dzieci, w tym edukacyjnych i związanych z uczestnictwem w kulturze. Długotrwały niedobór środków sprzyja zadłużaniu gospodarstw domowych i osłabia spójność rodziny, w skrajnych przypadkach narażając na ryzyko „dziedziczenia ubóstwa”. Skuteczna interwencja wymaga systematycznej identyfikacji rodzin zagrożonych ubóstwem, zanim ich sytuacja ulegnie utrwaleniu. Konieczne jest prowadzenie stałego monitoringu opartego na danych MOPS, sygnałach ze szkół, placówek ochrony zdrowia i środowiska społecznego. Należy podkreślić, że korzystanie z pomocy społecznej jest determinowane spełnieniem kryteriów wskazanych w odpowiednich przepisach prawa m.in. ustawie o pomocy społecznej, ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, ustawie o świadczeniach rodzinnych, i innych.

Odrębnym zagrożeniem wynikającym z ograniczonych zasobów finansowych jest niedożywienie jakościowe dzieci- dieta oparta na tanich produktach wysokoprzetworzonych. Kluczowym instrumentem przeciwdziałania pozostaje program dożywiania dzieci w szkołach i przedszkolach (wieloletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu”). Wszystkie te działania mają przyczynić się do podniesienia bezpieczeństwa socjalnego uprawnionych rodzin.

Zadania do realizacji:

1. Zapewnienie pomocy finansowej dla rodzin zgodnie z ustawą o pomocy społecznej;
2. Realizowanie pomocy w formie jednorazowego świadczenia „Za życiem”;

Uzupełniająco: realizowanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego; zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami; realizowanie programów żywnościowych.

Wskaźniki realizacji Celu 3

- Liczba rodzin korzystających ze świadczeń (zasiłki stałe, okresowe, celowe) oraz kwoty świadczeń;
- Liczba rodzin korzystających z zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami;
- Liczba rodzin korzystających z funduszu alimentacyjnego;
- Liczba dzieci i rodzin objętych programami żywnościowymi oraz liczba wydanych posiłków/skierowań.

Zakładane rezultaty

Podniesienie bezpieczeństwa socjalnego uprawnionych rodzin; ograniczenie zasięgu deprivacji ekonomicznej i społecznej, zwłaszcza wśród dzieci oraz rodzin wielodzietnych i niepełnych; bieżące monitorowanie sytuacji materialnej rodzin i adekwatne reagowanie.

Cel szczegółowy 4. Wzmacnianie kompetencji zawodowych i jakości usług

Uzasadnienie

Skuteczność systemu wspierania rodziny w decydującym stopniu jest pochodną kompetencji, kondycji zawodowej i stabilności kadry osób zaangażowanych w bezpośrednią pomoc rodzinom z trudnościami (asystentów rodziny, pracowników socjalnych, specjalistów MOPS). Praca z rodziną wieloproblemową wymaga wiedzy z różnych dziedzin oraz stale aktualizowanych umiejętności. Ustawiczne doskonalenie zawodowe jest warunkiem, a nie jedynie uzupełnieniem, prawidłowej realizacji zadań. Specyfika pracy w pomocy społecznej generuje ryzyko wystąpienia wypalenia zawodowego i niedoborów kadrowych, którym można przeciwdziałać m.in. poprzez szkolenia, inwestycję w warunki pracy a także dbałość o atrakcyjne i stabilne warunki zatrudnienia. Konieczne jest stałe rozwijanie współpracy interdyscyplinarnej. Praktyka wskazuje, że bariery we współpracy np. rozproszenie informacji, niedostateczna znajomość kompetencji i ograniczeń poszczególnych służb, mogą prowadzić do dublowania lub zaniechania działań oraz luk w systemie wsparcia.

Zadania do realizacji:

1. Zapewnienie dostępu do różnorodnych form doskonalenia zawodowego;
2. Doskonalenie współpracy interdyscyplinarnej MOPS z instytucjami zaangażowanymi w pomoc rodzinom oraz organizacjami pozarządowymi;
3. Promocja zawodu asystenta rodziny na wrocławskich uczelniach wyższych;
4. Monitorowanie poziomu identyfikacji rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi (wczesne reagowanie).

Wskaźniki realizacji Celu 4

- Liczba i rodzaj szkoleń adresowanych do pracowników MOPS zajmujących się pomocą rodzinom, ze szczególnym uwzględnieniem form doskonalenia zawodowego asystentów rodziny; liczba uczestników szkoleń;
- Liczba zatrudnionych asystentów rodziny wg stanu na 31.XII;

- Liczba spotkań z przedstawicielami wrocławskich uczelni i studentami w zakresie promocji zawodu asystenta rodziny;
- Liczba spotkań, konferencji z udziałem przedstawicieli MOPS w obszarze związanym z pomocą rodzinom;
- Liczba rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi zidentyfikowanych w roku, z podziałem na źródła zgłoszeń (oświata, ochrona zdrowia, sąd/kurator, policja, zgłoszenie z innej komórki MOPS, zgłoszenie od mieszkańców, itp.).

Zakładane rezultaty

Wzrost kwalifikacji i efektywności kadry oraz ograniczenie ryzyka wypalenia zawodowego; utrzymanie pełnego zatrudnienia na stanowisku asystentów rodziny i wzmocnienie pozytywnego wizerunku zawodu asystenta rodziny; implementacja dobrych praktyk; rozwój współpracy wewnątrzinstytucjonalnej (pomiędzy asystentami rodziny i pracownikami socjalnymi), wyższy poziom wczesnej identyfikacji rodzin wymagających wsparcia dzięki spójnej współpracy międzyinstytucjonalnej i środowiskowej.

5. Realizatorzy

Gminny program wspierania rodziny we Wrocławiu na lata 2027-2029 realizowany będzie przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrocławiu- jako koordynatora i instytucję wiodącą - we współpracy z jednostkami samorządu, departamentami Urzędu Miejskiego, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, placówkami wsparcia dziennego, instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz rodziny. Program jest dokumentem otwartym - może być uzupełniany o zadania i inicjatywy realizowane we Wrocławiu w obszarze wspierania rodziny, które nie zostały w nim wprost przewidziane.

6. Źródła finansowania

Finansowanie Programu odbywać się będzie ze środków budżetu Gminy Wrocław, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł, w tym dotacji i grantów w ramach funduszy europejskich oraz środków sektora pozarządowego. Zgodnie z ustawą jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymywać dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu wspierania rodziny, przy czym wysokość dotacji nie może przekroczyć 50% wydatków przeznaczonych na realizację zadania.

7. Monitoring i ewaluacja

Monitoring realizacji Programu opierać się będzie na gromadzeniu i analizowaniu danych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - koordynatora i instytucję wiodącą oraz na informacjach pozyskiwanych od pozostałych realizatorów w zakresie wskazanym w Programie. Obszarami podlegającymi monitorowaniu są zadania wyznaczone do realizacji w ramach poszczególnych celów, opisane mierzalnymi wskaźnikami określonymi w rozdziale 4.

Ewaluacja polegać będzie na ocenie jakości i skuteczności działań w odniesieniu do założonych celów; prowadzona będzie m.in. w oparciu o ankiety ewaluacyjne. Rezultatem monitoringu będzie sprawozdanie roczne, przygotowywane przez MOPS we Wrocławiu w pierwszym kwartale roku następującego po roku sprawozdawczym.

Bibliografia

Wykaz źródeł w układzie alfabetycznym:

Centrum Badania Opinii Społecznej, *Zadowolenie z życia*, komunikat z badań nr 6/2024, Warszawa 2024, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2024/K_006_24.PDF.

Główny Urząd Statystyczny, w tym Bank Danych Lokalnych, *Rocznik Demograficzny 2025, Rodziny w Polsce w świetle wyników NSP 2021*, <https://stat.gov.pl>.

Helios J., Jedlecka W., *Alienacja rodzicielska*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2023.

HejtOVER. Nowa miejska kampania przeciwko hejtowi wśród dzieci i młodzieży (udostępnione na stronie www.mops.wroclaw.pl), dostęp: 12.07.2026

<https://www.re-mind.pl>, informacje na temat Kongresu i Festiwalu Psychologicznego Re_Mind

Kajdanek K., Pluta J. (red.), *Wrocławska Diagnoza Społeczna 2017. Raport z badań socjologicznych nad mieszkańcami miasta*, Wrocław 2017 [<http://www.repozytorium.uni.wroc.pl/dlibra/>; pobrano 23.05.2023 r.]

Krasiejko I., *Asystentura rodziny. Rekomendacje metodyczne i organizacyjne*, Warszawa 2016.

Kwak A., *Współczesna rodzina — czy tylko problem struktury zewnętrznej?*, [w:] I. Taranowicz, S. Grotowska (red.), *Rodzina wobec wyzwań współczesności. Wybrane problemy*, Wrocław 2015.

Najwyższa Izba Kontroli, *Funkcjonowanie asystentów rodziny w świetle ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, Warszawa, <https://www.nik.gov.pl>.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Wrocławia na lata 2018–2030, uchwała nr LIX/1378/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 5 lipca 2018 r.

Szmytkie R., Lisowska-Kierepka A., Kryczka P., Kuzara K., *Oszacowanie rzeczywistej liczby mieszkańców Wrocławia*, Pracownia Demografii i Statystyki, Uniwersytet Wrocławski (na zlecenie Gminy Wrocław), Wrocław 2023,

Uchwała nr LXXVI/1977/23 z dnia 21 grudnia 2023 r. Rady Miejskiej Wrocławia - Baza Aktów Własnych, dostęp: 08.07.2026

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej ustanawiająca rok 2026 Rokiem Profilaktyki Zdrowotnej.

Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (tekst jednolity ze zmianami).

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity ze zmianami).